

ostaje pred njima nemočan, ali je Bog svemoguć i Njemu se nije ništa otelo. Svaki sat vjeronauka počinjemo i dovršujemo molitvom. Dobar kateheta će koji put svoje đake odvesti pred svetohranište i s njima zajednički moliti; poticati ih da češće pirmaju hranu jakih. Dobar kateheta će se često i u svojim privatnim molitvama sjetiti svojih polaznika vjeronauka. Jedan naš župnik prije više godina otpočeo je u svojoj novoj župi s predavanjem vjeronauka, ali stvar nije nikako išla; dolazilo mu vrlo malo djece. Ali svaki put je neizostavno katehizirao; pozivao je roditelje na sastanak; s oltara i u propovijedima je više puta korio nemarnost roditelja u pošiljanju djece na vjeronauk, ali sve uzalud. Tada on počne molitvenu akciju. Svaki dan u misnom Mementu sjetio se nemarnih đaka i roditelja. Svaki put poslije vjeronauka otišao bi pred svetohranište sa onom malom grupicom djece i tamo skupa s njima glasno molio za one koji se oglušiše i ne dolaze na vjeronauk. Na istu nakanu svakih petnaest dana odlučivao po jednu misnu intenciju. Više puta nedjeljom javno molio s pukom na tu nakanu. Takvo stanje trajalo je godinu dana a već slijedeće godine broj đaka se povećao na vjeronauku te nakon tri godine sva se djeca te župe našli na satovima vjeronauka.

Zbilja je istina: Što mi sami ne možemo, možemo s Bogom, samo mu stavimo na raspolaganje svoje slabe sile. Radimo i molimo te ćemo uspjeti u svemu pa i u katehizaciji.

O. fra FERDO VLAŠIĆ

KAJ MORAMO PREDVSEM DOSEČI?

1. Vprašanje.

Besede »predvsem« tukaj ne jemljem v časovnem pomenu. Ne gre za čas, marveč za važnost in vrednost. Zato bi se vprašanje lahko tudi glasilo: Za kaj nam pri liturgični obnovi prvenstveno in končno gre, kateri je zadnji cilj in namen, ki ga moramo z liturgično obnovo imeti. To nam mora biti jasno in to moramo imeti vedno pred očmi.

Gotovo nismo ne vem kaj začeli tjavdan, gotovo smo imeli pred očmi cilj: to bi radi dosegli, da bi verniki pri liturgiji ne bili samo gledavci in poslušavci, ampak tudi sodelavci. Konkretno uresničitev tega smo videli v tem, da bodo recimo pri maši duhovniku latinsko odgovarjali, skupno glasno molili

nekatero molitve, peli liturgične pesmi, prinašali hostije itd. In v to smer je šlo naše prizadevanje, ki ni ostalo brez vidnih uspehov. Zdi pa se, da smo pri tem prezrli, da mora biti to, kar smo dosegli, le *sredstvo*. Pravi cilj, namen, tisto, po čemer tu vprašujemo: Kaj moramo predvsem doseči, pa je nekaj važnejšega.

Ko se lotevamo liturgične obnove, moramo najprej pomisliti, kaj hočemo z njo, in potem, kako jo bomo izpeljali, da to dosežemo. Pa smo morda preveč mislili na drugo: kako — da bodo verniki sodelovali z molitvijo in petjem, in se nismo dovolj ozirali na prvo — da s tem sodelovanjem dosežemo namen liturgije.

2. Namen liturgije.

Danes pa poudarimo tisto temeljno točko, ki bi jo morali imeti pred očmi pri vsem delu za liturgično obnovo in pri liturgiji sami in ki bo držala tudi, naj koncil glede liturgije določi karkoli.

Tudi liturgija ima svoj cilj, svoj namen, ki že po svoji naravi nakazuje pot k njemu, in zahteva primerno udejstvovanje. Oracija pri blagoslovu palm na cvetno nedeljo nam ga tako lepo razodeva: »Gospod, daj, da bo to ljudstvo to, kar na zunaj opravlja v tvojo čast, z najglobljo pobožnostjo znotraj dopolnilo in si pridobilo zmago nad sovražnikom.« Torej: zunaj znotraj, tvojo čast — zmago nad sovražnikom! Štirje elementi liturgije, dva kot sredstvo: zunanje in notranje udejstvovanje, in dva kot cilj: čast Božja in naše posvečenje. In tu je jedro vprašanja. Liturgija in vse liturgično udejstvovanje in sodelovanje mora imeti pred očmi ta *dvojni cilj*: *adoratio et sanctificatio*. Zato mora biti ta dvojni namen bogočastja liturgičnim osebam in sodelavcem globoko v zavesti in trajno pred očmi. Vse, kar ni zavestno usmerjeno k temu cilju, je prazno, ni liturgija v pravem pomenu besede.

Čeprav gre v liturgiji prvemu namenu, adoraciji, prvenstvo, moramo vendar močno poudarjati tudi drugi namen, posvečenje. Skupnja kaže, da duhovniki, še bolj pa verniki, to drugo kaj radi zapostavljamo ali čisto prezremo. Mi in verniki mislimo pri naši večkrat bolj na počestvenje Boga, morda še na kake koristi v naravnem življenju, kot pa na posvečenje. Mislimo samo, v kake namene verniki večinoma dajejo za maše. Pri mašah za rajne gre sicer samo za posvečenje, a še tu po namenu darovalvec predvsem za negativno stran,

za rešenje iz trpljenja. Pri zakramentih pa že sploh! Zlasti verniki mislijo večkrat bolj na izpolnitev neke dolžnosti kot pa na posvečenje. Zakaj dajo otroka krstiti, zakaj gre k bírmi, zakaj gredo za veliko noč k spovedi, zakaj se še cerkveno poročjo? Posvečenje duše pri tem velikokrat ni namen, ni cilj. Pri liturgiji se na noben način ne smemo zadovoljiti samo s tem, da smo izpolnili neko dolžnost (sem maševal, sem opravil brevir, sem bil pri maši). Vsa liturgija marveč hoče, da po njej poglobljamo svojo povezanost s Cerkvijo, to je s Kristusom. Liturgija nas hoče in mora pobožanstviti, nas napolniti s Kristusovim življenjem, da z njim živimo. To mora biti najgloblji sad liturgije na naši strani: delež na Božjem življenju Kristusovem. In to ne samo za liturga, ampak tudi za tiste, za katere in v imenu katerih opravlja liturgična opravila in kateri z njim sodelujejo — za vernike.

Zato moramo odgovoriti na stavljeno vprašanje: To predvsem moramo došeči, da bodo duhovniki vsa liturgična opravila tako opravljali in verniki pri njih tako sodelovali, da bodo res Boga častila in duše posvečevala.

3. Namensko udejstvovanje.

Lahko bi se zgodilo, da bi kje bolj ali manj brezhibno opravljali recitirano mašo, pa bi to še vendar ne bila liturgija v polnem pomenu besede, če bi namreč sodelujoči ne šli za tem dvojnimi namenoma — *adoratio et sanctificatio* — ali pa bi ju s svojim načinom udejstvovanja cele izključevali.

Da bi povzdignili kako cerkveno slovesnot, tu in tam najamejo recimo gledališke pevce ali godce. Gotovo, da ti s svojim umetniškim nastopom lahko povzdignejo zunanjo slovesnost; morebiti nekateri navzoči nad tem uživajo, saj vemo, da nekateri hodijo v cerkev poslušat lepo petje in so tako slučajno »pri maši«, točneje: med mašo v cerkvi. Vsaj možen pa je v takih primerih pomislek, ali je to bogočastje pred Bogom res lepše, ali ti sodelavci res Boga častijo in iščejo svoje posvečenje. Njihovo udejstvovanje morebiti njima ne enega ne drugega namena liturgije. Je potem to liturgično sodelovanje? Kaj manjka? Notranja, zvestna usmerjenost delujočih na namen liturgije. — To je le en primer, ki izrazito kaže na važnost namenskega udejstvovanja v liturgiji.

Če izrivamo iz maše rožni venec, litanije in drugo kot neliturgične pobožnosti, pa vendar molimo v maši Kyrie (začetek litanij), Jagnje božje (konec litanij), vero in očenaš (se-

stavine rožnega venca), pa vse to enako raztreseno, mehanično, kot rožni venec, ali smo samo s tem že dosegli liturgično sodelovanje? Saj ne gre za kakršnokoli sodelovanje, marveč gre za liturgično sodelovanje, ki ima pred očmi namen liturgije in gre zavestno za tem namenom, resnično Boga častiti in sebe posvečevati.

Morda smo kje napravili tudi to skušnjo: Naučili smo vernike precej gladko sodelovati pri maši z molitvijo in petjem, glede obhajila pa se ni nič spremenilo, in opazili smo, da tako mehanično molijo recimo daritveno molitev kot prej rožni venec. Torej na eni strani uspeh, na drugi neuspeh. Zakaj? Kaj zopet tu manjka? Adoratio et sanctificatio! Ne zavedajo se teh namenov, ni jim do tega, da bi jih dosegli: sedaj, s to sv. mašo hočem Boga častiti, v tej sv. daritvi se hočem z Bogom združiti, se hočem posvetiti. Brez tega jim je seveda vseeno, ali molijo mašne molitve ali rožni venec ali kaj drugega ali pa tudi nič. Če nimajo pravega namena, res ne vedo, čemu bi se trudili.

Tu je na mestu beseda sv. Avgušтина: »Laudate Dominum; sed laudate de vobis, i.e., ut non sola lingua et vox vestra laudet Deum, sed et conscientia vestra« (Ennarrat. in Ps. 148). Enako nam dado misliti besede opata Chautarda v knjigi o notranjem življenju, ki jih polaga v usta Kristus: »S svojimi obredi te stavi Cerkev pred alternativo: ali pobožnost ali hinavščina. Moraš se odločiti za pravo notranje, duhovno življenje, ali pa mi od kraja do konca maše govoriš, česar ne misliš, prosiš, česar ne želiš«. Postavimo samo namesto »pobožnost in notranje življenje« namensko udejstvovanje, pa slišimo: Ali me z liturgičnimi opravili res hočeš častiti in se posvečevati ali... hinavščina!

Torej kratko: Liturgija ima svoj namen in tiski, ki jo opravljajo ali pri tem sodelujejo, ga morajo zavestno imeti pred očmi.

4. Osebno udejstvovanje.

Morda bi rekli: Pozabljaš, da delujejo sv. maša in zakramenti ex opere operato in torej namen vedno dosežen.

Poglejmo. Veljavna sv. maša časti Boga, četudi bi ga duhovnik in navzoči verniki pri njej celo žalili. Kristus ga je počastil — da, a duhovnik in verniki, če niso zavestno vključeni v daritev? Tako že prvi namen ni v celoti dosežen. Drugi,

sanctificatio, pa je istočasno lahko celo izključen ali vsaj tudi zmanjšan.

Duhovnik nikakor ni in ne sme biti samo živ mehanizem, po katerem Kristus opravlja svojo daritev, časti nebeškega Očeta in deli milosti. Njegova maša je opus Dei, a mora biti v odlični meri tudi opus hominis. Najlepši in najvišji tozadevni vzor imamo v najvišjem liturgu Kristusu. Mislimo si ga le pri njegovi velikoduhovniški molitvi ali pa na križu. Kako je pri tem ves prevzet od namena, slaviti Očeta in posvečevati duše.

Pisec liturgičnih knjig, benediktinec P. Panfoeder, je napisal celo knjižico z naslovom »Osebni delež v liturgiji« (Das Persönliche in der Liturgie). Vsaj do neke mere mora biti pri liturgičnem udejstvovanju vsa osebenost, ne samo telo, udeležena z namenom, hotenjem, z voljo, Boga častiti in sebe posvečevati. Naj doslovno navedem en stavek iz imenovane knjige. »Cerkev želi, da mi te skrivnosti (prej govori o maši in sakramentih) obhajamo ne le s svojim zunanjim človekom, marveč tudi z duhom in srcem, razumom in voljo, pazljivostjo, in da imamo namen storiti to, kar dela Cerkev; izpolniti postavo Cerkve.« Sem spada tudi misel iz njegove druge knjige »Daritev« (Das Opfer): brez osebnega sodelovanja tudi ni sadov posvečenja. In isti je smisel Ciprijanovih besed, ki jih on citira: »Bog ne uslišuje glas, ampak srce.«

Če smo v prejšnji točki rekli, da je važno, da pri liturgičnem udejstvovanju hočemo namen liturgije, smo temu v tej točki dodali važen plus: ne samo hoteti, marveč vse svoje moči moramo vpreči v to — z vso svojo osebnostjo se moramo udejevovati, da ta namen dosežemo.

Za naše prizadevanje, približati liturgijo vernikom in vernike liturgiji iz tega izhaja:

Če hočemo vernike pridobiti za liturgično življenje, moramo sami znati opravljati liturgijo digne, attente ac devote, z resničnim notranjim namenom adorationis et sanctificationis; moramo vernikom odpirati oči za ta dvojni namen liturgije, da si bodo zaželeli sodelovati; in moramo jim pokazati, kako bodo to laže dosegli z zunanjim in notranjim ali osebnim sodelovanjem pri molitvi in daritvi. Če nismo na to dovolj mislili, ko smo začeli uvajati zborna maša itd., moramo vsaj zdaj, in moramo to, kar smo že dosegli, dopolniti s tem, da jih opozarjamo na te namene in na nujnost takega, ne zu-

nanje — mehaničnoga, marveč notranje — osebnoga sodelovanja.

5. Zaključek.

Vrnimo se k naslovnemu vprašanju in povzemimo odgovor: Predvsem moramo doseči to, da bodo liturgične osebe vsa liturgična opravila tako opravljale in verniki pri teh opravili tako sodelovali, da bo dosežen dvojni namen liturgije: čast božja in posvečenje duš.

V ta namen pa je potrebno, da imajo liturgične osebe in verniki: 1. to zavest, da gre za čast božje in naše posvečenje, 2. to voljo: tudi jaz da hočem Boga častiti in se posvečevati, in da se 3. temu primerno udelejujejo, ne samo zunanje-telesno, marveč tudi notranje-osebno. — To pa bo rezultat liturgične vzgoje duhovnikov in vernikov.

Z vsem tem sem hotel opozoriti na tisto, kar poudarja okrožnica »Mediator Dei«: »Glavna sestavina bogočastja mora biti notranja. Brez tega postane bogoslužje nedvomno gol, prazen obred in gol formalizem.« In: »Boga ni mogoče vredno častiti, ako se duh in srce ne dvigneta k prizadevanju za popolnost.«

FRANC LASBAHER

VIDICI

Uz članke Dra Dragutina Kniewalda: Struktura sv. Mise i živi narodni jezik u liturgiji

(Refleksije dušobrižnika)

Kad sam čitao članak »Pitanje jezika u sv. Misi« (Služba Božja br. 1, 1962.), pomislih to je baš divno i potrebno, te kamo sreće kad bi tako bilo. Pročitavši članke Dr Kniewalda: »Struktura sv. Mise« (Vjesnik Đakovačke Biskupije god. 1963.) i »Živi narodni jezik u liturgiji« (Služba Božja br. 2, 1963.) uzdahnuo sam: hvala Bogu. Da, hvala Bogu da je jedan učenjak i priznati stručnjak, koji je sudjelovao u pripremama za Drugi Vatikanski Koncil, jasno postavio stvar. Izrekao je i dokumentirao ono što leži na srcu svećenika u pastvi i odjekuje u dubini duše vjernika koji žele sudjelovati u svetoj misi.

U razgovoru s mojim župljanima višeput sam čuo primjedbu: Zašto ne bi mogla biti sveta misa na *hrvatskom jeziku*, ma barem jedanput na mjesec, da je razumijemo. Dakle i kod pobožnih vjernika se budi želja za boljim razumjevanjem, a potom i sudjelovanjem u svetoj misi. Ne niječem, nego dapače ističem prema vlastitom iskustvu, kako je pouka vjernika o svetoj